

LA CURA, UN DRET EN CONSTRUCCIÓ

La Xarxa pel Dret a la Cura té la missió d'aconseguir la transformació social i política necessàries pel reconeixement del dret a la cura i la creació d'un Sistema Nacional de Cura.

Com a continuació del I Fòrum Social de la Cura celebrat el març de 2022 a Barcelona, **l'11 de febrer de 2023** va tenir lloc al Campus Raval de la Universitat de Barcelona la jornada **"La cura, un dret en construcció"**. Vam trobar-nos **més de 50 persones** per tal d'avançar en la conceptualització del Dret a Cura, la visibilització de les injustícies generades per la seva absència i la creació d'una opinió pública favorable al seu desenvolupament.

En aquesta ocasió vam convocar professionals del dret i la bioètica, així com persones que cuiden de forma no remunerada i col·lectius que tenen necessitats específiques de cura: gent gran, infantesa i joventut, persones en situació de final de vida, diversitat funcional, patiment mental i malaltia crònica. A continuació, embastem algunes de les idees compartides durant la jornada.

El Dret a Cura és...

Un dret universal que evoluciona al llarg de la vida.

La cura és una **necessitat humana bàsica** inherent a les persones, des de que naixem fins que morim. Una activitat imprescindible per sostenir la vida i per tenir una vida digna de ser viscuda.

Un dret de drets.

Un dret transversal que intersecciona amb molts altres drets, com ara el dret a un treball digne, el dret a la intimitat, el dret a la salut, a la informació, a l'habitatge i a tenir un envelliment i una mort dignes, entre d'altres. **Un dret multidimensional i multifacètic**, que inclou el dret a rebre cura i el dret a cuidar amb dignitat.

El dret a satisfer totes les necessitats personals bàsiques.

A aconseguir les millors condicions possibles de **benestar físic, mental i emocional** per tenir una bona qualitat de vida a mida que les necessitats van canviant; i així assolir les aspiracions vitals en cada etapa de la vida.

El dret a l'autonomia i a desenvolupar un projecte de vida propi.

A tenir els suports físics, psicològics, socials i econòmics necessaris per portar una vida autònoma i participar de manera plena en la societat amb igualtat d'oportunitats. *Poder ser la persona que vulguis ser.* Que les infraestructures de l'entorn on vulguis viure et permetin fer allò que vols fer quan ho vols fer. *El dret a ser nosaltres mateixes, a ser ateses com a persones i no com a malalties.*

El dret a poder decidir com ser cuidades.

A ser acompanyades amb respecte en les nostres decisions. A ser informades de manera rigorosa per tal d'escollir la millor opció, tant si volem ser cuidades a casa o en una institució. A expressar les nostres voluntats i que aquestes siguin respectades, *en el dia a dia i fins al final de la vida.* El dret a tenir veu i vot quan es prenen decisions sobre polítiques públiques i infraestructures de cura.

El dret a cuidar amb dignitat i justícia social.

Cuidar altera la identitat i la vida de les persones cuidadores. El Dret a Cura és també el dret de totes elles —remunerades i no remunerades— a poder perseguir les seves aspiracions vitals i a viure una vida digna de ser viscuda. A no patir precarietat laboral, a ser regularitzades, a no emmalaltir. Dret a descansar i participar de la vida social. A comptar amb els *recursos, mitjans, suport i formació necessàries per cuidar amb dignitat.* A renunciar a la condició de cuidador/a quan aquesta es converteix en opressora. A tenir el reconeixement i suport social que es mereixen, perquè són elles les que sostenen la vida.

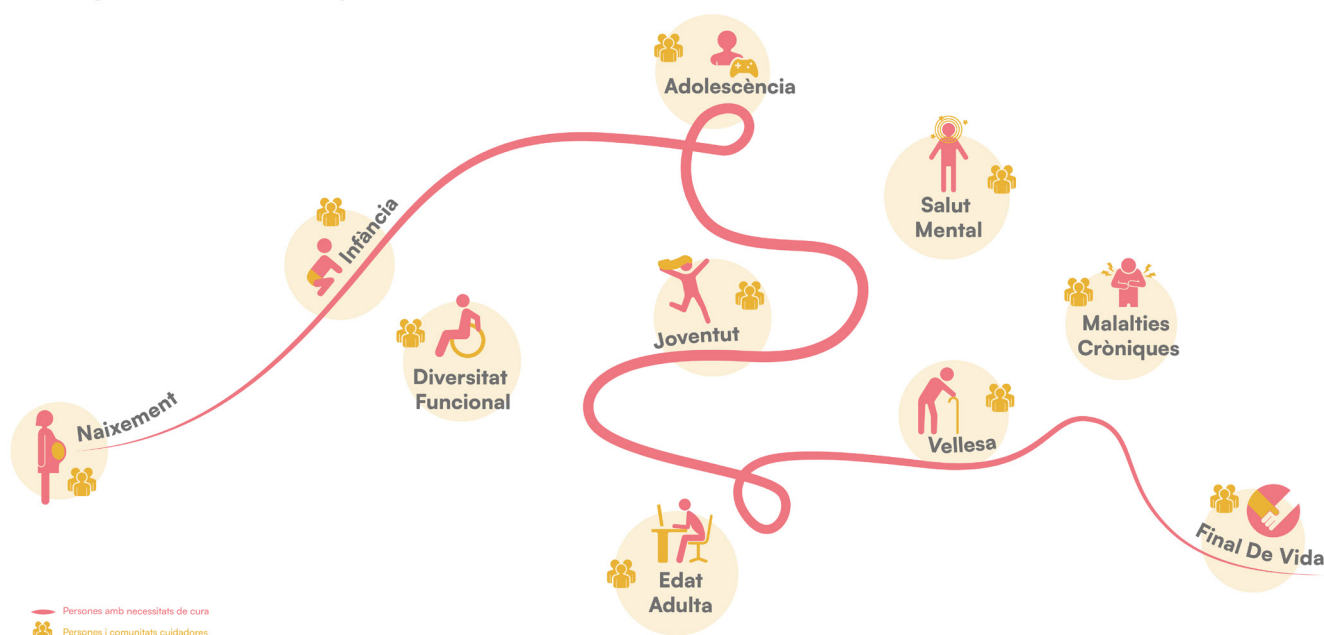
Un dret amb perspectiva de gènere.

La cura recau principalment en les dones. El Dret a Cura és també **el dret a un repartiment igualitari i just de les responsabilitats de cura**; tant en la criança com en l'edat adulta. El dret a conciliar i a no renunciar ni a la carrera professional ni a un bon salari per poder cuidar. El dret de les dones racialitzades a construir un futur digne per elles i per les seves famílies, també als seus països d'origen. El dret a la igualtat d'oportunitats.

Un dret de proximitat.

La cura no és una responsabilitat individual o familiar, **és una responsabilitat col·lectiva, del conjunt de la societat**. I per tant, també pública. És el dret a tenir accés a serveis de qualitat i de proximitat, a disposar d'espais i serveis públics accessibles per a tothom, a poder gaudir d'espais de socialització i a trobar suport en la comunitat. A ser cuidades per les institucions i teixit social més proper, tant si vius a un poble petit com si vius a la perifèria o al centre de la ciutat més gran.

**La Cura és transversal a les nostres vides,
des que naixem fins que morim**

Com es construeix un nou dret fonamental?

El primer pas per a la construcció del Dret a Cura és **reconèixer-lo i fonamentar-lo amb el valor social que té**. Fonamentar el dret vol dir buscar les raons, els motius i les necessitats que fan possible el reconeixement jurídic. Un cop fonamentat, podem reivindicar la seva configuració, mitjançant, per exemple, una llei de cures o el reconeixement constitucional.

En aquest procés caldrà tenir en compte aquells **col·lectius en situació de vulnerabilitat** que s'han de protegir de manera específica. Caldrà mirar també altres experiències de les que podem aprendre (Escòcia, Suècia, Xile o Ciutat de Mèxic, per exemple).

El dret s'ha de poder garantir en totes les seves dimensions:

1. Fent-lo disponible i desmercantilitzant-lo. Que es reconegui com a bé públic i com a bé comú.
2. Que sigui accessible a tothom. Facilitant i agilitzant l'accés a la informació, serveis i ajudes per a que les persones puguin cobrir les seves necessitats de cura sense caure en la precarietat.
3. Que sigui acceptable i de qualitat tant per les persones que cuiden com per les que necessiten cura en totes les etapes de la vida.
4. Permetent que tota la ciutadania participi de la seva construcció, independentment de la seva edat, condició de salut o situació legal.
5. Fent-lo sostenible al llarg del temps.

Però sobretot, si una cosa vam aprendre el dia 11 de febrer és que, com qualsevol altre dret fonamental, **el Dret a Cura l'ha de lluitar la ciutadania, des de baix**. No és només feina de juristes. Cal garantir que el dret sigui aplicat, no només legislat. Connectar-lo amb altres drets.

Cal sensibilitzar la ciutadania sobre els seus drets i crear eines per reivindicar-ne la seva aplicació. Educar a les generacions més joves. Posar-lo a l'agenda pública i política. Denunciar amb perseverança quan aquest dret és vulnerat. Seguir comptabilitzant i visibilitzant tantes vegades com sigui necessari les injustícies que genera el sistema actual de cura.

Seguim avançant cap al Dret a Cura

Durant la jornada també vam apreciar alguns avenços en la garantia i consecució del Dret a Cura. Per exemple, l'abolició de la incapacitació, la Llei de l'Eutanàsia, la igualtat dels permisos de paternitat, la Llei d'autonomia del pacient, les voluntats anticipades, la prohibició de les immobilitzacions a les residències, la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció de persones amb dependència,... tot i així, vam constatar que encara ens queda molt per fer.

La sistemàtica mercantilització, privatització i infrafinançament dels serveis de cura i el nostre Estat del benestar, i el fet que aquest es mantingui gràcies a l'extractivisme colonial i la violència institucional de les polítiques migratòries, ha resultat en una experiència de

cura insuficient, no sempre accessible i massa sovint inacceptable; tant per la persona que cuida, com per la persona que necessita ser cuidada.

Cal acabar amb la mercantilització i el lucre al voltant de la provisió de cura en la dependència i durant el final de la vida. Amb les instal·lacions restrictives i ratios deficientes per a cuidar a persones amb patiment mental. També a les residències de gent gran. Cal universalitzar l'accés a l'assistència personal, encara ara testimonial. Agilitzar i desplegar una Llei de la Dependència sòlida que cobreixi les necessitats creixents de les persones —també les socials i espirituals— i assegurí un treball de cures digne. Cal aconseguir la integració i coordinació real entre serveis socials, educatius i sanitaris per donar un servei efectiu, holístic i respectuós amb la vida de les persones.

Cal complir lleis que no es compleixen. Escoltar a la ciutadania per conèixer les seves necessitats, les mancances del sistema i co-crear solucions plegades. Reiteradament vam sentir: *el paper ho aguanta tot, però la realitat és una altra cosa.*

Cal acabar amb els tabús socials i estigmes al voltant de la cura que perpetuen la invisibilització de les situacions d'injustícia i dificulten l'avenç en termes de drets. El sistema centrat en la productivitat i generació de capital en el que vivim és edatista i capacitista. Tampoc dóna espai a les persones en situacions de patiment mental. Som una societat negadora de la mort, tot i que aquesta sigui inherent a la vida.

Hi ha patiment, sentiment de culpa i persones en situació de vulnerabilitat crònica. **Cal fer efectiu el Dret a Cura.**

Si el sistema actual ja és insuficient, **com podem garantir que aquest dret sigui un dret sostenible en un futur?**

En resum, el conjunt de les intervencions a la jornada van fer palès **la responsabilitat i el rol fonamental que la ciutadania tenim en la construcció del Dret a Cura.** Les veus recollides ens reafirmen en la nostra missió com a Xarxa: enfortir l'articulació dels diferents col·lectius i demandes al voltant de la cura, combatre l'actual fragmentació, obrir espais de reconeixement mutu i aportar arguments per a la fonamentació i configuració del Dret a Cura, en aliança amb tots els agents necessaris per a la seva consecució.

Per això i per molt més, la labor de conscienciació, incidència social i política d'aquesta Xarxa pel Dret a Cura no s'acaba aquí. **El pròxim 6 de Maig celebrarem el II Fòrum Social de la Cura** de manera descentralitzada a Lleida, Tarragona, Girona i l'Hospitalet de Llobregat. Us hi esperem a totes, a aquesta nova trobada i al llarg de tot el camí que ens queda per la creació d'un Sistema Nacional de Cura.

Per mi 'dret a cura' és...

Agraïments

Aquest document ha estat elaborat a partir de les intervencions de **David Bondia** (Síndic de Greuges de Barcelona), **Paulina Blanco** (Fundació Enllaç), **Mercè Mas** (Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya - Fatec), **Paco Abril** (Homes Igualitaris - Ahige Catalunya), **Guillermina Sanisidro i Maria José Tavira** (Sindicat de mares en la diversitat funcional), **Alba Calvo** (Som provisionals), **Joan Carles Trallero** (Fundació Paliaclic), **Jordi Dueso** (Prou barreres), **Josep Aguilar** (Associació de Famílies per la Salut Mental Nou Barris), **Marisa Campos** (Alella, poble cuidador), **Montse Garcia** (Lliga Reumatològica Catalana), **Ferran Ros** (La Colla Cuidadora), **Joan Canimas Brugué** (Bioeticista i Professor associat, Universitat de Girona), **Ana Marrades Puig** (Professora de Dret Constitucional, Universitat de València) i **la participació de les més de 40 persones que van assistir de públic** —presencialment i online— el dia 11 de febrer al Campus Raval de la Universitat de Barcelona.

Moltes gràcies a totes!

Web: dretacura.bcn.coop/

Twitter: [@DRETaCURA](https://twitter.com/DRETaCURA)

Instagram: [@dretacura](https://www.instagram.com/dretacura)

Facebook: [Dret a Cura Xarxa](https://www.facebook.com/Dret-a-Cura-Xarxa)

Linkedin: [Dret a Cura](https://www.linkedin.com/company/dret-a-cura)